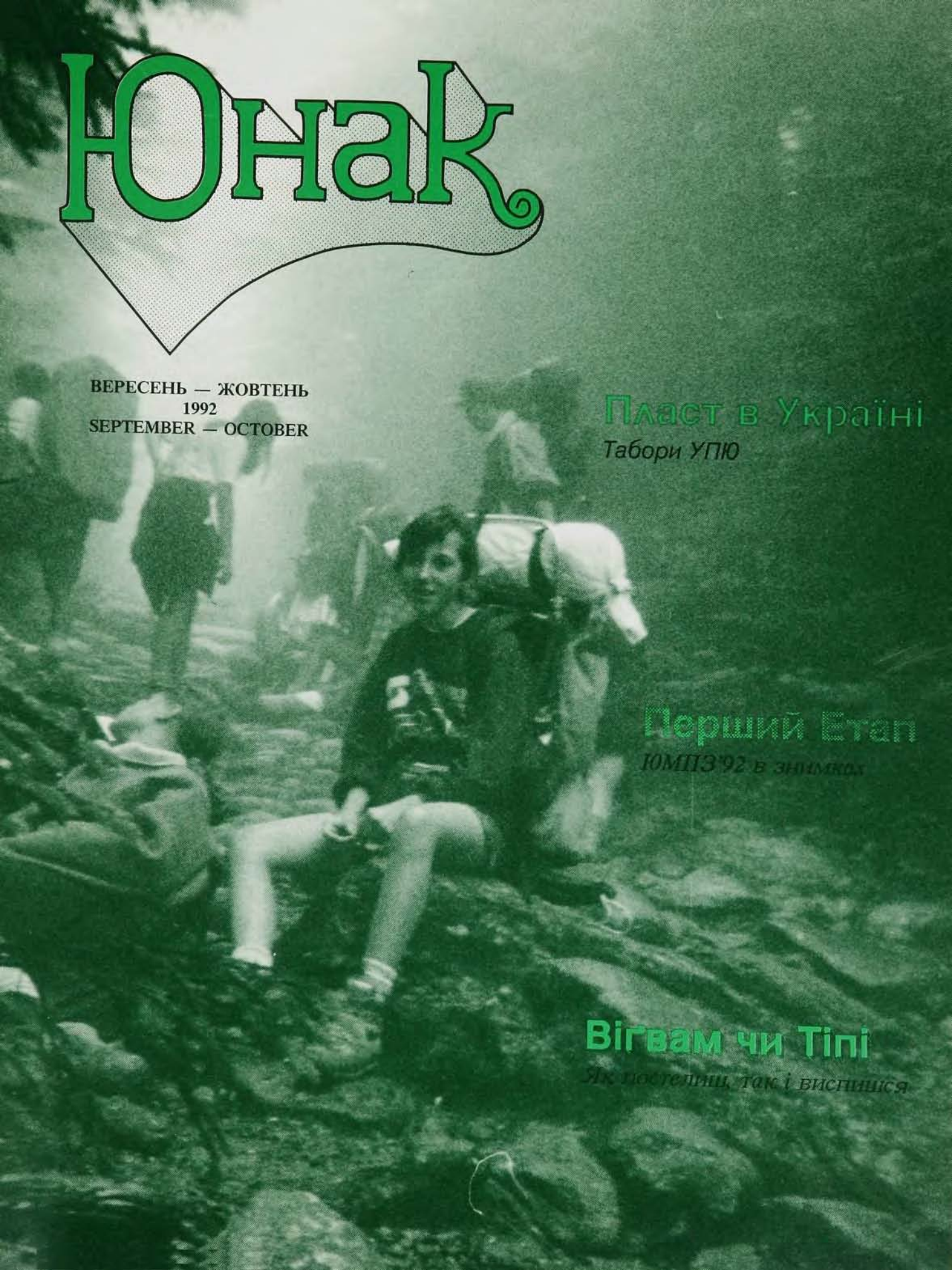


Юнак



ВЕРЕСЕНЬ — ЖОВТЕНЬ
1992
SEPTEMBER — OCTOBER

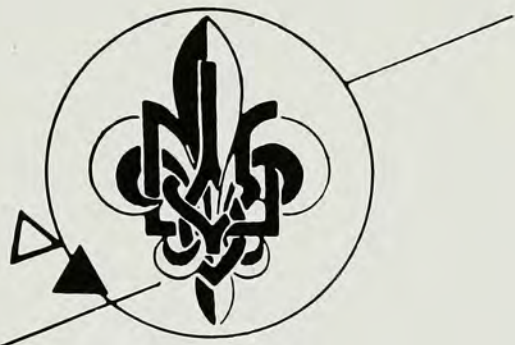
Пласт в Україні
Табори УПЮ

Перший Етап
ЮМПЗ'92 в знімку

Вігвам чи Тіпі

Як постелиш, так і виспишися

«Юнак» — журнал пластового юнацтва.
 Виходить 6 разів на рік.
 Видас Головна Пластова Булава.
 Оформлення обкладинки пл. скоб Колі Савицького.



- * Усі редакційні матеріали слід слати на адресу головного редактора.
- * Редакція застерігає право виправляти мову, як теж скорочувати й виправляти одержані матеріали згідно і пластовою термінологією, пластовими виховними напрямними та вимогами юнацького віку читачів.

Редагує колегія:

Головний редактор:

Члени редакційної колегії:

ст. пл. Юрко Мончак

Мирослава Мончак

пл. сен. Іванка Ганкевич

пл. сен. Петро Содоль

пл. сен. Тоня Горохович

пл. сен. Ольга Кузьмович

ЗМІСТ

СТОР.

ПЛАСТОВИЙ ГЛОБУС

Пласт в Україні: що нового?

Ст. пл. Христя Слободян..... 9

Нарешті Чорноморці. Ст. пл. Христя

Слободян..... 10

Там, де був штаб УПА--Північ.

Подруга Україна..... 11

„ЮНАЦЬКА ПОШТА“..... 12

КОРИННЯ

Школа краси. Мирослава Мончак..... 15

ЛІТЕРАТУРНИЙ КАЛЕЙДОСКОП

Народе мій, до тебе я поверну.

Василь Стус..... 17

Також лист. Богдан Ленкий..... 18

ПРАКТИЧНЕ ПЛАСТУВАННЯ

„Під шатрейшен добре спейшен...“

ст. пл. Юрко Мончак..... 20

ВІД МОЛЕКУЛ ДО ГАЛАКТИК

Чорні діри в небі?..... 23

ХІХІ-СМІХИ

Анекдоти, жарти, карикатури..... 24

РІЗНЕ

„Тільки для членів, прошу“..... 1

„Тільки табір“ -- коляж..... 13

Зашуміли верби при потоці (пісня)..... 22

Крилаті слова і вислови в

українській мові..... 23

Хрестиківка..... 25



На обкладинці: юнацтво на мандрівці. Мандрівний табір Першого етапу ЮМПЗ'92, Білі гори, ЗСА.

ЮНАК

ВЕРЕСЕНЬ — ЖОВТЕНЬ

1992

SEPTEMBER — OCTOBER

Ч.П. 9 & 10 (318)

РІК XXX

Інтернаціональне стандартно-серійне число

0044-1384

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА “ЮНАКА”

\$25.00 американських доларів

Ціна одного прим. — \$2.50

„Юнак“ виготовлений при допомозі двомовної комп'ютерської системи фірми Key-Co. Enterprises, 1765 Windflower Way, Orleans, Ontario, Canada, K1C 5Y4.

YUNAK - Ukrainian Monthly Magazine, Published by PLAST PUBLISHING INC.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ: 2199 Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada M6S 1N2, Tel. (416) 769-7855

АДМІНІСТРАЦІЯ НА ЗСА: 144 Second Ave., New York, N.Y. 10003

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: Yury Monczak, 7895 Des Ecores, Montréal, Québec, Canada HZE 2W7

З ДРУКАРНІ Мирона Баб'юка, 1525 Emerson St., Rochester, N.Y. 14606 U.S.A.

„Лише для членів, прошу” ...

Чи ти колись намагався чи намагалася пояснити своїм приятелям в англійській, німецькій чи бразилійській школі, як виглядає пластова ватра? Які ви „скечі” чи інсценізації розіграєте під час ватри? Або пояснити їм, як то страшно стояти на стійці о 2-ій годині ночі ... Чи взагалі вони зрозуміють, чому ти стоїш на стійці? А чи зможуть твої приятелі зрозуміти, що таке теренова гра чи Лисячий біг, чи навіть хрещення табору?

Для тебе це все так зрозуміло. Ну що ж, Лисячий біг -- це орієнтація в терені, біжимо за компасом, з топографічною картою в руці ... А табір треба охрестити, він же якось називається ...

Однієї зимової суботи ти зустрівся в українській школі зі своїми приятелями. Ромко приніс знімки з табору ... І вже ти зі своїми „колегами”, один швидше другого згадує якісь таборові пригоди:

- Гей, пам'ятаєш як під час мандрівки ти не підвісив наплечник на дерево, і вивірки вночі поїли хліб?

- А ти знаєш, тоді вночі на стійці я справді злякався! Ті єноти були такі величезні, я думав, що то якісь Mutant Ninja Turtles ...

- Але ж вона файна була! Я цілу ватру з нею був ...

- Що ти говориш?!

Вона навіть тебе не поцілувала.

- Ні, але стояла коло мене під час „Ніч вже йде”, а після ватри дала мені свою хустку і сказала, що побачить мене на вишколі в Торонті!

- Ти знаєш те шатро, яке Друг Качка мав на таборі? Я бачив таке саме на випродажі в Ар-І-Ай і попросив тата, щоби мені його купив ...

* * * * *

Ану подумайте тепер, чи ці розмови зрозуміють ваші приятелі з-поза Пласту? Чи зможуть вони будь-коли збагнути чар тих напружених хвилин коли вже під час нічної тиші ти вийшов зі свого шатра над потічок щоби стрінутися з юначкою? А чи пережили вони колись „водні хляпанини” на канойкарському таборі? А чи знають вони як приємно є вечором залізти в спимішок після довгої мандрівки? Чи чули вони колись спів юначок на

ватрі Івана Купала, або чи відчули вони шал у пусканні „бомби” при ватрі?

Це лише ТВОЇ переживання, це лише ТОБІ такі пригоди сталися, це лише ТИ міг таке пережити. ТИ І ТВОЇ ПРИЯТЕЛІ, ПЛАСТУНИ. Чи бачиш ти, що належиш до „ексклюзивного клубу”, де нема такого ніде інше в світі, де лише твої приятелі-пластунки тебе розуміють і живуть тим самим, що ти.

Лише в Пласті знайдеш стільки пригод. Лише в Пласті зможеш сам з друзями заплянувати табір чи мандрівку чи навіть вечірку. Лише на пластовім таборі засмакуєш пригорену кашу, навчишся пізнавати грядущу громовицю, відчувати запах

соснового лісу, та побачиш, що твоє тіло набагато більш витривале, як ти собі уявляв. І при тому забавишся як ніде інше, і ще до того ... стільки навчишся!

І уяви собі, такі фантастичні речі відбуваються не лише цього року, не лише в минулі п'ять років, і навіть не в десять років. Така Велика Гра вже триває ... 80 літ і не думає кінчатися. Пласт

-- це чудесна теренова гра, яка почалася трьома свистками тому 80 років, і відтоді загубився той свисток, яким започаткував її ДРОТ... Гра не кінчається, ой ні, вона далі йде на повну пару, в неї граються малі новаки, прихильники, учасники, вірлиці, твої виховники і також ... твої дідусі та прабабусі, старі сеньйори, які, можливо, ще чули ті три перші свистки. І цю гру ніхто не зупинить.

Замкни тепер очі, пригадай собі свого першого братчика чи сестричку, пригадай свій перший юнацький табір, стійку, кухню, мандрівку, спортовий змаг, прорух, спущення прапорів, своїх приятелів в гуртку, нічну теренову гру, пластовий вузол, семафор і морзетку, звук краплин дощу, що падають на шатро ... Пригадай і скажи собі: „Це все -- моє, це все -- пластове ...

**МНОГАЯ ЛІТА, ПЛАСТУНИ ...
НАМ ВЖЕ 80 РОКІВ!!!”**



абори

Ю
М
П
3
,
9
2

Олімпійський

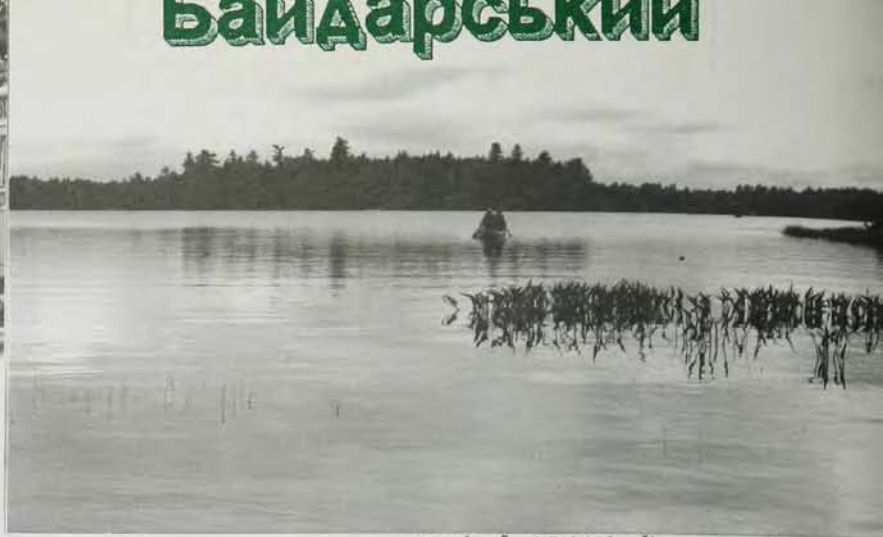


Велосипедный

9.11



Байдарський



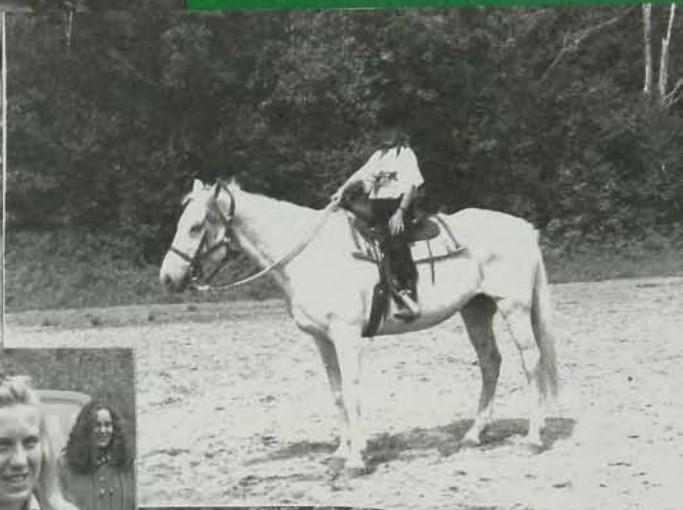
Високогірський



Морський



Кінний



Мандрівний



Друге місце: Таїса Вельгаш



Третє місце: Роман Гул





Пласт в Україні: що нового?

Відродженому в Україні Пластові -- три роки. Це мало, якщо порівнювати з 80-річною пластовою історією, і водночас багато, коли враховувати ті зміни, які сталися в Україні впродовж цього року. Україна стала незалежною державою, завдяки цьому Пласт має нові можливості для входу в контакт зі скавтськими організаціями інших країн.



Львівський курінь ім. Виговського підчас мандрівки на

Членами Пласту в Україні є близько тисячі юнаків і юначок, об'єднаних у 8 зареєстрованих та 14 підготовчих куренів, понад 200 старших пластунів і пластунок, новацтво, сеньйори. Український Пласт перебирає традиції, збережені пластунами в діаспорі. Тут стали у пригоді знання й досвід, здобуті на „Лісовій школі” та „Школі булавних” минулого року, на пластових таборах в Америці й Канаді. Тепер в



Пл. розв. Михайло Білик та Любомир Цимбало копають яму на сміття (рівно, до шнура! - ред.)

Україні переводяться вишколи, табори, свята Весни, відроджена традиція варту пластунів біля Плащини перед Великоднем.

В Україні розвинені виховні пластові структури, зокрема Улад пластунів юнаків і юначок.

Змінився і зовнішній вигляд пластунів: однострої, відзнаки, кольорові хустки зареєстрованих куренів. Але багато ще так і залишається по-старому. Однострої шийються власними руками, перешиваються зі старих шкільних форм, відзнаки вишиваються, клеяться, малюються -- хто як вміє і може. Найбільше роботи з лілейкою, бо кожен зв'язковий перед запряженням юнаків мусить або роздобути її у своїх заокеанських друзів або зробити сам. Кожен впорядник Пласту в Україні мусить бути майстром на всі руки: він і організатор табору, і інструктор, і інтендант.

Цього літа в Україні плянується перевести понад 30 таборів, здебільшого курінних. І чим більша кількість таборів, тим безнадійніше виглядає справа. Переважна більшість таборів зорганізована так, що кожна дитина сама купує харчі на весь час свого перебування в таборі, всі самостійно дістають намети (шатра), відра, казанки. Позичити виряд часто ніде. Централізовано купувати харчі безпосередньо перед



Пл. уч. Уляна Мардаревич і Оксана Давимуха.

початком табору теж неможливо через постійне підвищення цін. Так що господарські і фінансові справи весь час „кульгають”. Недостатньою є співпраця з органами влади, але є окремі станиці (наприклад Тернопіль), що мають з владою тісні стосунки.

Нещодавно переговори з Комітетом молоді і спорту виявилися плідними: для Пласту були

виділені гроші на переведення у колишньому всесоюзному піонерському таборі „Артек” в Криму Крайового вишколу провідників морського пластування. Таким чином Пласт в Україні спромагається порозумітися з владою. Але, на жаль, виховно-вишкільні табори юнацтва і новацтва так і не дістали ніякої матеріальної підтримки від держави.

Ведеться мова про входження Пласту до Міжнародного скавтського бюро. Однією з умов, які висуваються перед Пластом, є перетворення його в

єдину скавтську організацію України, куди могли би увійти і скавти неукраїнці. З цього приводу ведеться досить гостра полеміка: є палкі прихильники як інтернаціонального, так і власне національного напрямків.

Проте, Пласт в Україні вже пустив коріння і з кожним місяцем набирає нових сил (і членів).

ст. пл. Христина Слободян



Здається на будь-якому континенті такі речі трапляються ...



„Гм, чи лізти нам в ту печеру, чи ні?”

Нарешті „Чорноморці” на Чорному морі!

Над берегом Чорного моря у Криму розташувався перший в Україні морський табір і вишкіл морського пластування. Понад 30 старших пластунів і пластунок стали учасниками вишкільного курсу, який всі успішно закінчили, і роз'їхалися в різні частини України, щоб у себе вдома зорганізувати морські залоги.

Проводили курсом пл. сен. Нестор Кольцо (ЗСА) та пл. сен. Олесь Крисків (Україна). Пластуни мали змогу випробувати свої сили у вітрильництві, плаванні з аквалангом (водолаженні), дізналися, як можна організувати морські залоги. А що погода дописувала, то насичена програма вишколу не здавалася важкою, тим більше, що була включена до програми щоденні водні заняття.

Переведення такого курсу в Україні, а зокрема в Криму, має величезне значення. Багато хто з відпочиваючих в колишньому всесоюзному піонерському таборі „Артек” (а табір далі діє як найбільший дитячий табір СНД) зацікавився нашою організацією. Їм сподобалися пластові традиції, заняття. Приємно було дивитися, як під час молитви у спільній для всієї

оселі їдальні не пластуни теж вставали і молилися разом з нами.

Отже, нарешті „Чорноморці” -- на Чорному морі. Завдяки цьому таборові, хлоп'ячий курінь Чорноморців та дівочий курінь Чорноморських хвильок знайшли для себе багато симпатиків у колі учасників вишколу.

Цей пластовий табір був нашим першим вдалим кроком до порозуміння з найвищою державною владою України. Це був перший табір в Україні, кошти на який було виділено Комітетом молоді і спорту при Верховній Раді України.

Морське пластування в Україні, яке дістало величезний поштовх для свого розвитку, може у майбутньому мати і практичне значення для української флотії. Пластуни, виховані на високоморальних засадах, згодом зможуть стати українськими морськими офіцерами і тут теж показати себе справжніми провідниками.

Отож, табір вдався. А далі? Напімо вітрила!

Ст. пл. Христина Слободян

Там, де був штаб УПА -- Північ ...



Пластуни на Службі Божій в лісі біля села Антонівці. Тут колись був штаб УПА „Північ”, а тепер поховані повстанці.

Цього літа у волинських борах розставили свої шатра юнацькі табори „Повстанська ватра” (УПЮ-ок, комендантка О. Куриш) і „Клич лицарів” (УПЮ-ів, комендант Г. Бурбеза). Найцікавішими днями для таборовиків були дні теренової гри „Заграва”. Глибокими яругами, непролазними хашами і шкарпами пробиралися пластуни до історичного місця, де колись стояв штаб УПА - Північ. Три дні і три ночі юнацтво табору „Клич лицарів” мандрувало з повним вирядом. Тут якраз знадобилось знання з сигналізації, лисячого бігу, стрільби, куховарства.



Спів в таборі „Клич лицарів” біля села Кути Тернопільської області.

Наприкінці мандрівки пластуни впорядкували повстанський цвинтар, була відправлена пахлахид.

Коли ви вмирили
Вам дзвони не грали
Ніхто не заплакав за вами, --

журливо влітали мелодію у віночки з дубового листя юначки „Повстанської ватри”.

Подруга Україна



Юначки і подруги табору „Повстанська ватра” біля села Кути.



Пл. уч. Бубен (станція Бережани-Саранчуки) біля могили повстанців УПА.



Юнаки і юначки таборів „Клич лицарів” і „Повстанська ватра” біля Тернополя в Україні. 15-го липня 1992 р.

„Юнацька” пошта

СКОБ, журнале „Юнак”!

Тебе вітають пластуни міста Хмельницького, що на Поділлі. Хочемо розповісти трішки про себе. Живеться нам цікаво, але не дуже легко. Багато проблем, а, відверто кажучи, маємо труднощі на кожному кроці, починаючи від стосунків з владою і закінчуючи браком новачків відзнак. Та що там відзнаки, навіть жовтої тканини на хустинки не можемо дістати.

Але є в нас і велика радість: ми отримали домівку (якщо так можна назвати нашу кімнатку). Надія нас не покидає. Ось і до тебе, „Юначе”, пишемо з надією на допомогу. Чи є можливість надіслати хоча б декілька примірників журналу? Вони нам дуже

поможуть, бо ми маємо обмаль літератури. Ми були б раді також і старим номерам.

Якщо б пластуни з-поза океану могли б чимось допомогти нам, були б дуже-дуже вдячні.

До побачення, СКОБ!

Наша адреса:

Україна 280013
м. Хмельницький
вул. Кам'янецька, 65, кв. 24
Руслан Козубей



ТІЛЬКИ ТАБІР

ЧІКАГО
ТАБІР (ПЮ) ОК
1992





На попередніх сторінках: Фотомонтаж із курінного табору юначок станиці Чікаго „Тільки табір”, який відбувся на оселі Овасипі в стейті Мішіґен, Америка, від 11-18 липня 1992 року. На таборі було 11 прихильниць і 4 учасниць під проводом ст. пл. Діні Заяць (комендантка), Хариті Петріни (бунчужна), геть вір. Андреї Матвійшин (писар), геть вір. Дарки Ганкевич і пл. вір. Катрусі Голіян. Подаємо пояснення до нумерованих знімок.

(1) Хрещення табору; (2) відпочинок -- пл. уч. Адріана Ковальська; (3) збірка з под. Харитею (4) при ватрі; (5) табір маршує; (6) вечора; (7) вправи „ковп”: пл. уч. Адріана Ковальська, Руслана Завадович, Ксеня Ганкевич, Ляна Кашуба; (8) перед прогулькою: пл. прих. Таня Соболь, Адя Кашуба, Ніна Брентлі, Маланка Лончина, Аля Бискош, Уляна Возна, Таня Присташ, Аня Антонович, Андрея Кавка і Наталка Нербіг; (10) пл. прих. Уляна Возна, Аля Бискош і Маланка Лончина; (11) канойкарська прогулька; (12) Уляна Возна; (13) пл. прих. Ніна Брентлі і под. Нуся Павлюк; (14) Уляна Возна, Аля Бискош, Таня Присташ і Анетка Поливка; (15) на канойках; (16) ст. пл. Діня Заяць, Харитя Петріна, Дарка Ганкевич, Катруся Голіян; (17) Андрея Матвійшин, Катруся, Діня; (18) комендантка в наступі; (19) под. Харитя; (20) „тільки знімка”; (21) под. Харитя; (22) ку-ку коменданткою; (23) „тільки булава”; (24) Юра Заяць під арештом; (25) под. Андрійка і Харитя після зливи; (26) на прогульці; (27) Д + О + Ш = ДОШ; (28) под. Діня і Дарка після канайок.

Коріння

Школа краси

Тоді мені було п'ять літ, а може -- шість. Одного спекотного літнього дня я нишком, щоб не бачила бабуся, прокралася до напівтемної комори і підійшла до старезної, поїденої шашілем скрині. Скриня та була така величезна і така таємнича зі своїми кованими металевими набійками, вирізьбленими у дереві квітами, деревами і дивовижними істотами, що



здавалось: загляну одним очком у щілину і побачу казку, що тихенько причаїлася десь на дні. І я зазирнула. Відчинила тяжку ляду і зазирнула. Мені в обличчя лахнуло століттями застоїним часом. А може то був і не час, не століття, а та ж самісінька казка, що випурхнула злякано зі схованки? Так казка пахла і попелом, і полином, і прокуреним дідом, і якогось недоторканою вільгистю, і ще чимось забутим, незрозумілим, терпким. І, диво, увесь світ -- комора, сонячне дворище з квотанням

ланцюга нашого Жулика -- відійшов. І ми лишилися вдвох: я і скриня.

Хто з вас чув тишу поскладаних столітніх сорочок, запасок, козушків, ряден, вишитих наволочок і піхов, гаптованих рушників, чийхось ненешених чобітків, перстеників, чийхось сумних коралів, забутих стрічок, вицвілих вінків. Якщо ви не чули, то послухайте, як потужно і сумовито мовчать стовбури правічних дерев, і ви збагнете.

А мені, тій малесенькій дівчинці, так захотілось туди, у той світ, у те диво таємниче. Я залізла до скрині, лягла на ряднах і опустила над собою ляду. Пролежала там довгі-довгі години, мені подобалося там у темряві вимовляти якісь слова, вони звучали глухо і затишно, а я раділа: значить, я наодинці тут, я сама тут з тими дотиками долонь, що може вічність тому складали ті сорочки і навіть з тими суворою і натхненними поглядами моїх прадіда і прабаби, які я бачила на старих портретах у бабусиній хаті.

Ще й зараз я часто-часто згадую нашу скриню. Я щаслива, що вона була у моєму житті. Чи багатьом людям щастить відкрити таку Скриню? Ні, не багатьом.

А згадала я про це тоді, коли вперше почула про Гнідинську українську національну школу. Така собі звичайнісінька сільська школа на Київщині, в місцевості, яка згадується ще в літописі 1103 року, до речі, як раз на батьківщині Павла Чубинського, автора нашого гімну. Але не зовсім звичайна. Погляньте лишень в ті дитячі очі, бачте, перед ними відкривають нашу Скриню. А у ній -- краса, традиція, пісня, казка, народне мистецтво.



Директорка Гнідинської школи -- пані Валентина Стрілько.

Ця школа створювалася недавно, всього кілька років тому ризиком і зусиллям кількох людей: директора Валентини Стрілько і українських письменників, митців, журналістів. На власний страх і ризик була переінакшена „залізна” державна шкільна програма, власноруч написані українські читанки і буквар (саме власноруч, бо вчителям доводилось самим малювати букварик для кожної дитини окремо!), створена нечувана на ті часи програма українознавства.

Уявіть-но: після зайнять з алгебри чи фізики ви переходите до писанкарства чи гончарства, а „потягнувши” власноруч глечик на гончарному крузі, ідете до залу співів, хором співаєте, після цього може повертаєтесь ще до англійської мови, чи, приміром, до географії, ну, а далі знову -- історія народного одягу, українські легенди, народні свята, народна медицина ще з язичеських часів.

Але -- згадайте секрет лиса в „Маленькому принці” Антуана де Сент-Екзюпері: „Добре бачить тільки серце. Найголовнішого очима не побачиш.” І справді. Загадка не тільки в програмах і педагогічних розробках. Загадка також у рідній землі, яка вічно променює до нас, у тім, що старезний дід-гончар покаже хлопцям, як замісити глину, а бабуся навчить дівчаток вишивати „козликком”, у тім, щоб, притулившись до одвірка стайні, тихесенько дивитися, як мама доїть корову, а молоко шамрає цівками у відро, у тім, щоб почути зітхання сича уночі, у тім, щоб тулитись щоким до манюньких курчаток у підситку.

Світ, що схиляється над нашою колискою, той світ, що чарує кожне мале дитя, він лишається вічним і красивим, як і все вічне. Важливо тільки не розгубити у собі тієї краси, не розплескати. А у Гнідині співають, а у Гнідині грають на сопілках, ліплять глиняних коників, пишуть вірші, новели, пісні. І хочеться сказати: виквіт. А на виквіт же здібна кожна душа дитяча, головне -- колись хоча б одним очком зазирнути до Скрині.

Мирослава Мончак



Ручні роботи учнів Гнідинської школи.

Подаємо новелу одинадцятирічної учениці Гніденської школи **Ірини Капоти:**

Чарівна Сопілка

Було це давно, та й не дуже давно, коли наш сивий Дніпро був чистий і повноводний, а в ліс можна було ходити й не боятися радіації. Жив в одному мальовничому селі поблизу Дніпра хлопчик. Звали його Іванко. З ранньої весни і до самої Покрови пас він овець. На день народження подарувала йому мати з калини сопілку. Від ранку й до заходу сонця грав на ній Іванко. І лунала від сопілки найчистіша, найніжніша пісня. І ліс, і луг, і вода в Дніпрі, і птахи -- все раділо й співало.

Одного весняного недільного ранку погнав Іванко отару на луки. Аж гульк! -- суне із півночі чорна хмара. Закрила вона своєю чорнотою небо, заступила сонце. Попадали на траву вівці, й Іванко знепритомнів. Впала в чорний полин сопілочка, й усе навколо затихло, замовкло. Сумно й невесело стало, велике горе прийшло на рідну землю. Чорні птахи стали кружляти над землею, і від цього стало страшно. Та ось прилетіла змучена, з обпаленими крилами зозулька. Сіла вона біля Іванкової голови й стала жалібно кувати. Прокинувся Іванко, розплющив очі, глянув навкруги, взяв сопілку й заграв. І полинула над краєм чарівна пісня. Все почало оживати і чорна хмара від цього співу зменшувалася-зменшувалася й зовсім зникла.

А Іванко йшов босими ногами по обпаленій землі й грав на сопілці. Там, де він проходив, оживала трава й квіти. Вже й сил не було, а він усе грав і грав. Засміялося лагідно сонечко, повіяв теплий вітерець і пташки радісно заспівали. І сказав Іванко, що буде грати на своїй чарівній сопілці доти, доки все чорне не зійде з його рідної землі.

Щоранку я прокидаюся від співу Іванкової сопілки. І кричу: „Грай, Іванку, грай! Хай сонце світить і небо буде в зорях, добром і щастям хай наповниться життя!”



ЛІТЕРАТУРНИЙ КАЛЕЙДОСКОП

НАРОДЕ МІЙ, ДО ТЕБЕ Я ПОВЕРНУ ...

Сьомій річниці з дня загибелі
Василя Стуса присвячується

Двоє слів читачеві



З випускного альбому

*Тож дай мені -- дійти і не дотліти,
дійти -- і не зотліти -- дай мені!
Дозволь мені, мій вечоровий світе,
упасти зерням в рідній борозні.*

Василь Стус
1938 - 4 вересня 1985 р.



З сином

Перші уроки поезії -- мамині. Знала багато пісень і вміла дуже інтимно їх співати. Пісень було стільки, як у баби Зуїхи, нашої землячки. І таких самих. Найбільший влід на душі -- од маминої колискової „Ой люлі-люлі, моя дитино”. Шевченко над колискою -- це не забувається. ... Ще були -- враження від дитинства. Гарного дитинства.

Шкільне навчання -- вадило. Одне -- чужомовне, а друге -- дурне. Чим швидше забудеш школу, тим краще. В четвертому класі щось заримував про собаку. По-російському. Жартівливе. Скоро минуло. Відродилося в старших класах, коли прийшла любов. Інститутські роки -- трудні. Перша публіцистика віршована -- позви з історією. Захоплення Рильським і Верханом.

... Ненавиджу слово „поезія”. Поетом себе не вважаю. Маю себе за людину, що пише вірші. Деякі з них -- як на мене -- путящі. І думка така: поет повинен бути людиною. Такою, що повна любові, долає природне почуття зненависті, звільнюється од неї, як од скверни. Поет -- це людина. Насамперед. А людина -- це насамперед добродій. Якби було краще жити, я б віршів не писав, а -- робив би коло землі. Ще зневажаю політиків. Ще -- ціную здатність чесно померти.

... Один з найкращих друзів -- Сковорода.

Василь Стус, Київ, 1969.

*Навкруг Землі мої кружляли мрії,
і в серце хлюпав хвилями Дніпро.
Планета вся -- один Чумацький Шлях
зорить у ніч тривожними очима.
А корабель пливе в безмежжя синє,
достиглі зорі крабами вп'ялись
у чорний креп скуйовдженого неба:
його земні вигойдують вітри.
Мій краю! Ти спливаєш піді мною
мелодією пісні, що з дитинства
з грудей моїх до неба проростала,
тужавіла і пружилась, мов колос,
манила мрійно в голубі світи.
І рідний край, затиснений в півкулі
географічних карт, розправив плечі,
загравши смарагдовими садами
і шахівницею злотавих піль.
Зігнувся день, мов золота підкова,
і дужий хтось копитами ударив --
аж іскри в ніч! Земля ж, неначе мати,
всі очі видивить за ним услід.*

1962

* * * * *

Сто років як сконала Січ.
Сибір. І соловецькі келії,
і глупа облягає ніч
пекельний край і крик пекельний.

Сто років мучених надій,
і сподівань, і вір, і крові
синів, що за любов тавровані,
сто серць, як сто палахкотінь

Та виростають з личаків,
із шаровар, з курної хати
раби зростають до синів
своїї України-матері.

Ти вже не згинеш, ти двожилава,
земля рабована віками,
і не скарать тебе душителям
сибірами і соловками.
Ти ще виболюєшся болем,
ти ще роздерта на шматки,
та вже, крута і непокірна,
ти випросталася для волі,

ти гнівом виросла. Тепер
не матимеш од нього спокою,
йому ж рости й рости, допоки
не упадуть тюремні двері.

І радісним буремним громом
спадать з неба блискавиці,
Тарасові провісні птиці --
слова шугають над Дніпром.



Могила В. Стуса на цвинтарі,
село Копально, Пермська обл.

червень, 1963

* * * * *

Вміння бути циніком
дається і без зусиль.
Бути людиною --
дертися по зерткальній
стіні.
Сізіфова робота,
звичайне глупство.
Кому то вдалося --
дертися по вертикальній
стіні.

25.2.1971

Пам'яті А.Г.

Ярій, душе. Ярій, а не ридай.
У білій стужі сонце України.
А ти шукай -- червону тінь калини
на чорних водах -- тінь її шукай,
де жменька нас. Малесенька шопта
лише для молитов і сподівання.
Усім нам смерть судилася зарання,
бо калинова кров -- така ж крута,
вона така ж терпка, як в наших жилах.
У сивій завірюсі голосінь
ці грона болю, що падуть в глибінь,
безсмертною бідою окошилися

* * * * *

Мені зоря сіяла нині вранці,
устроєна в вікно. І благодать --
така ясна лягла мені на душу
сумирену, що я збагнув нарешті:
ота зоря -- то тільки скалок болю,
що вічністю протягтий, мов огнем.
Ота зоря -- вістунка твого шляху,
хреста і долі, ніби вічна мати,
вивищена до неба (од землі
на відстань справедливості), прощає
тобі хвилину розпачу, дає
насагу віри, що далекий всесвіт
почув твій тьмяний клич, але озвався
прихованим бажанням співчуття
та іскрою високої незгоди:
бо жити -- то не є долання меж,
а навикання і самособою --
наповнення. Лиш мати -- вмiє жити,
аби світитися, немов зоря.

* * * * *

Крізь сотні сумнівів я йду до тебе,
добро і правдо віку. Через сто
зневір. Моя душа, запрагла неба,
в буремнім леті держить путь на стовп
високого вогню, що осіяний
одним твоїм бажанням. Аж туди,
де не ступали ще людські сліди,
з щовба на щовб, аж поза смертні хлані
людських дерзань, за чорну порожнечу,
де вже нема ні щастя, ні біди
і врочить порив: не вплиняйся, йди.
То -- шлях правдивий. Ти -- його предтеча.

Богдан Лепкий

Також Лист

Петрусь виліз на ослін, обома ліктями сперся на
скриню і гриз перо.
Перед ним лежав лист білого паперу.
Видно, збрався писати та не знав, як.

Ще ніколи листа не писав, тільки чув, як Ганька
татуневі листи з війни читала і як відписувала на них.
А тут і думати нема коли, бо мамуні з міста ледь-
ледь не видно, а їм не треба знати, що і до кого він

пише.

Замачав перо, розмахнувся, але в час руку від паперу відняв. Зідхнув ... - Ні, так зачинати не можна!.. „Великий”, „моцний” ... всього того замало.

Ціхав головою лівою рукою, але нічого мудрого не міг вичихати. Аж нараз йому очі радісно заблищали. - Найкраще буде так, як в Отче-наші!

Перо скрипіло, по папері лазили „літери”, як хрущі.

„Отче наш, іже єси на небесіх!”

(Такий великий викличник поставив, як батіг. Хвилину надумувався, чи не зіскробати його ножиком, але лишив. Най буде!)

„Света йдуть (писав далі) -- а мама ходє і плачут. Та як не плакати, коли нас тая война так кривдит!”

(Відсапнув, прочитав написане і всміхнувся. Добре пише. Ану лиш дальше).

„Колисту, як луснув гранат у нашу стайню, то корову на двоє роздерло, а теле тепер на ціле село реве”.

(Останнє ”е” заллялося і виглядало, як „жид”. Петрусь злизав і написав нове, гарніше).

„Через наше село пересунули всі народи, які де є: німці, чехи, москалі, мадяри, навіть турки. Повиїдали, що було. Мамуня як зварат кашу, то крупа крупу гонит. Омасти нема на лік. Всі на курічу сліпоту хоруют”.

(Слова перлися на папір, як вівці в кошару. Петрусь не міг собі з ними дати раду. Не знав котре пустити, а котре ні).

„Нашу Ганьку також взяли були мацкалі до воська і казали, що її унтером зробє. Але вже її пустили, і тепер куди ходє, то плаче. Теле реве у стайні, а вона в хаті”.

(Таку моцну крапку поставив, що перо затріщало і мало не зломилось. Пробирав легше писати).

„Хіба тільки пожитку, що на квартирі в нас стояв дечок і навчив мене писати. І тепер я пишу і питаюся чи таке на Різдво повинно бути? Ні голубців, ні куті, ні навіть запалити в печі нема чим”.

(Прочитав останнє речення і такий його туск за серце вхопив, що сльоза капнула на папір. Обтер папір і очі і кінчив:)

„Ще якби так татуньо з воська прийшли, то може би що порадили, може би хоч який патик притаскали з ліса, бо я ще малий і не можу. І може би мамуня перестали заводити і кричати на мене за біздурно. Тому то я Тебе прошу, Господи Боже, щоби Ти казав татуня з воська до нас на свята відпустити, а я, як колись виросту, то таку Тобі свічку в церкві поставлю, як друк, що дай Боже амінь”.

(Відсапнув і хитро усміхнувся. Ладно писав, лиш забув ще сказати, як його татуня звуть).

„А татуньо називаються Федь Крутий, Петровий і служе при наших стрільцях”, -- шлюс.

Аж задихався. Нелегка річ писати лист та ще до неба.

Всунув лист до куверта, лизнув язиком, сплюнув і

почав адресувати. Але як?.. Хотів знов так, як в Отченаші, але дав спокій. Написав тільки: „До Пана Бога в небі” і -- крапка.

(Букви самі перлися вгору, буцім лізли на небо). А тоді дихав на письмо, поки не висохло і сховав до кишені.

Щоб лиш мамуня не переймили його по дорозі, побіжить на пошту і кине.

В сусіднім селі наші на квартирі стояли.

На фронті трохи втихло, ворога відперли, можна було про свята погадати.

У місцевого лікаря старшини на чай приходили. І в карти кинули собі.

Приходив також начальник пошти з сусіднього села. Бо яка там тепер пошта? Тільки слави, що скринька коло дверей.

Якось кілька днів перед святами він з листом у руці до лікаря зайшов.

- Панове ще певно такого листа і до такого високого адресата не читали, -- сказав до граючих старшин.

- Ануте, нуте, прочитайте!

І поштар читав: „До Пана Бога в небі”, це адреса. А титул: „Отче наш, іже єси на небесіх”, а лист: „Света йдуть, а мама ходє і плачут. Та як не плакати, коли нас так тая война кривдит”, -- і так дальше аж до кінця.

Слухачі зразу сміялися, але чим далі, тим більше їх лица поважніли.

- Так воно, так, навіть діти терплять, - зідхав лікар.

- А кілько їх погигло!

- А кілько ще погигне!

- Або виростє, як той хабуз!

Сотник папіроску від папіроски закурював.

- І що ви, пане почмайстер, зробите з тим листом? - спитав.

- А що ж я можу зробити? До Бога не понесу. Я того хлопця, що писав, знаю. Йому ще й шість літ нема, а вже мудрий, як старий.

- І все таки пише.

- Ще й як. Як хочете, то візьміть собі цей документ часу до свого воєнного архіву.

Сотник надумувався хвилину.

- Ні, панове, ми зробимо ось що. Пане товаришу, - звернувся до ад'ютанта, - напишіть прохання до команди, щоб Федя Крутого відпустили на свята додому і долучить цей лист.

І Федь Крутий прийшов додому на свята.

Приніс консервів, цеголку чаю і два фунти цукру. Обтулив загатою хату, полатав якось розбиту стайню і притаскав з ліса патиків.

Крутиха пообтирала сльози, Ганька перестала ревіти, бо за неї теля в стайні ревіло.

Як сіли до святої вечері, то Петрусь не втерпів:

- Я щось знаю, - почав, але вкусився за язик і тільки на образи вдячним оком дивився.

ПРАКТИЧНЕ ПЛАСТУВАННЯ

„Під шатрейшен добре спейшен ...”

... Але лише тоді, коли твій „шатрейшен” порядний, не підмокає від роси, каже „стоп!” усім паршивим комарам і не потребує окремого „портера”, щоби його переносити під час мандрівок.

Напевно питаєш себе: „Як мені, властиво, роздобути такий „шатрейшен?” Отже, сядь собі вигідно на софці, пусти гарненьку музику (сонати Моцарта краще підходитимуть ніж „Ем Сі Гамер”) і послухай.



Ілюстрація #1

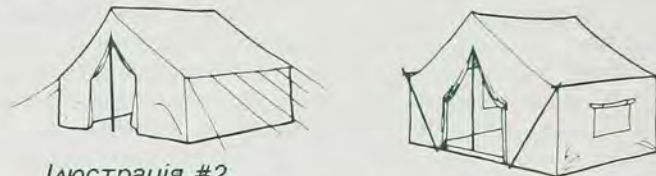
Від давних часів (так! Ще перед твоїм народженням) людина мандрувала. І, уяви собі, ці мандрівки вбільшості не були одноденні, а „мульти-денні”, тобто мандрівники не верталися назад додому на вечерю. Такий стиль життя вели різні кочовики, між іншими -- індіани Північної Америки. Очевидно під час таких мандрів в теплу літню ніч Лисяче Око розстеляв собі коц під голим небом і числив зорі аж доки не засне (або поки його не згає вовк). Проте Лисяче Око добре знав, що взимку, щоби не заснути навіки під тими зорями, треба, принаймні, заночувати у вігвамі. Через століття біла людина приглянулася до виряду Лисячого Ока і собі почала будувати шатра. Так зробили і пластуни, і тому тепер на кожному пластовім таборі знайдемо шатра. Це коротка історія „шатрології”. Знаємо також, що перше мандрівне шатро зробив Едвард Вимпер (на щастя, прізвище не віддзеркалювало його характеру), який 1862 року перший видряпався на вершок гори Матергорн в Альпах.

Від того часу „шатрології” настільки розвинулася, що тепер є величезний вибір у шатрах. Одне, що утруднює цей вибір -- кошт деяких шатер. Наприклад, „K-Mart” має шатра за смішно дешеві ціни, а фірма „Sierra Designs” може вам продати шатро „Stretch Dome with expedition fly” за півтисячі доларів (ілюст. #1). Правда є, що в першому шатрі повинно спати лише в себе на подвір’ї в теплу зоряну „безкомахну” нічку, бо при першій злив’ї ви жалуватимете, що не купили той „Stretch Dome”. Отож нам треба трішки

простудіювати цю ділянку таборового виряду щоби могли краще вибрати собі відповідне шатро.

Є ТРИ РОДИ ШАТЕР:

Великі „таборові” шатра найкраще надаються до таборування на постійнім місці (ілюст. #2) і є найбільші та найвигідніші. В них можна переважно стояти, не горблячись в штири погибелі. Клясичні таборові шатра, як правило, зроблені із водовідпорного полотна, тому є тяжкі. Але хто переносить шатра кожного дня на постійнім таборі? В додаток вони вони підпертаються двома палями (спереду і ззаду) і мають вгорі поперечку, яка тримає шатро напнятим. В таких шатрах найприємніше таборувати, в них навіть можна піднести стінки для продуву. Оскільки ці шатра є великі, їх треба добре прикріпити до землі кілками, щоби вітер не зробив з них парашутів чи вітрил.



Ілюстрація #2

Наостанок треба пам’ятати, що полотно в таборових шатрах не є непромокальне! Воно запущене водовідпорною рідиною і тому вода по ній стікає вниз. При сильній дощі малесенькі крапельки пересякають крізь матерію і творять осад на внутрішній поверхні шатра. Такі крапельки за якийсь час стікають зсередини шатра вниз по стелі і стінках, лишаючи таборовика в шатрі сухим. Але якщо під час дощу потерти полотно зсередини, тоді крапельки швиденько побіжать вниз по руці. Результат: в тім місці шатро буде протікати аж поки не висохне на превелике здивування таборовика. Шви, як правило, є головною причиною протікання шатра, тому їх треба щойкийсь час просочити водовідпорною рідиною („seam-sealer”).

В останніх кількох роках з’явилися на ринку різні синтетичні тканини, з яких шиють шатра. Ці матерії (поліестер, нейлон, поліпропілен) значно легші від цельти, тому модерніші таборові шатра виграють на вазі. Тепер такі шатра важать від 7 до 12 кг (15 до 25 фунтів), тоді як полотняні мають принаймні подвійну вагу. Полотняні шатра більш витривалі від синтетичних, проте їх треба добре висушити для зберігання, бо полотно буде плісняїти, а то й гнити.

Колись усі „експлуатори” вживали такі шатра у своїх мандрів (згадаймо лише кавбоїв), але вони мали при собі „службу” яка їм ті шатра таскала. Оскільки пластуни не є такими панями і не можуть собі фінансово дозволити на „портерів”, таскання великих полотняних шатер -- понад їхні сили. З тої причини

мудрі люди (а потім бізнесмени) виготовили інший рід шатер, а саме ...

МАНДРІВНІ ШАТРА:

Ця категорія шатер найбільша: туди належать манюсінькі одноособові шатерка (ілюст. #3) а також і просторіші та вигідніші шатра на чотири і більше осіб (ілюст. #4). Отже розглянемо кілька найважливіших критеріїв мандрівних шатер.



Ілюстрація #3

Добре шатро повинне бути легеньке і дуже компактне, щоби можна його легко нести у наплечнику. Найлегші (і найменші) шатра можуть важити всього півтора кіла (3.5 lbs), а найбільші (чотириособові)-- 5 кг (14 lbs). Переважно всі вони мають три частини: внутрішнє шатро (з водовідornoю підлогою!), зовнішній скелет і плахту проти дощу („rainfly“). Внутрішнє шатро пошите з тоненького синтетичного полотна, яке пропускає вогкість. Це для того, щоби випари тіла могли виходити з шатра і не зволожували усе всередині. Підлога робиться з грубшої матерії („тафета“) і запускається водовідpornим плином („поліуританом“). Це важливо перевірити при купівлі шатра, бо багато дешевих шатер мають незапущену підлогу зі звичайної нільонової матерії, а вона перепускає воду



Ілюстрація #4

як звичайне полотно! Підлога повинна бути пришита до стін шатра вище землі, щоби крізь шви або стіни не затікала вода.

Більшість мандрівних шатер є „самопідpornі“ („free-standing“) і не потребують шнурків ані кілків (ілюст. #5). Такі шатра мають зовнішню раму-скелет з тоненьких дрючків, які розтягають і напинають шатро. Дрючки з алюмінію сильніші від „файбергласу“ і їх легше направити; файберглас дешевший, але може легше продерти шатро, коли зломиться. Такі дрючки складаються з багатьох коротких кусків, злучених разом довгою гумкою, яка проходить крізь їхню порожню середину. Дешевші, проте не гірші шатра мають раму з двох палів спереду і ззаду шатра і поперечкою, яка біжить горою між палями, подібно до великих таборових шатер. Такі шатра не стоять вільно, їх треба натягати шнурками. Це вимагає більшого терену від самого шатра і м'якої землі, в яку можна вбити кілки. З цих причин такі шатра є менш практичні від „самопідpornих“, що можна поставити легше, скорше і в будь-якому терені. Проте варто згадати, що будь-яке шатро треба прикріпити до землі, бо сильний вітер може його понести як бальон, особливо коли воно порожнє.



Ілюстрація #5

Дорожчі шатра мають плястикові гачки, пришиті до стін шатра, за які прикріплюється внутрішнє шатро до рами-скелету. Такі шатра можна легше і швидше поставити, особливо в сильнім вітрі. В дешевших шатрах палі зовнішньої рами пропихаються через вузьенькі рукави пришиті до стін. Їх тяжче пропихати наскрізь, і це може довести до сварки між приятелями, особливо коли шатро треба швидко поставити (напр. ллє дощ, комарі немилосердно тнуть, т.п.).

Плахту проти дощу переважно лише накидається поверх цілого шатра і рами та прикріплюється внизу до кінців палів або кілками до землі. Між плахтою і внутрішнім шатром мусить бути місце для продуву, щоби вогкість зсередини шатра могла проходити крізь внутрішні стіни та кудись вивітрюватись. Якщо зовнішня плахта дотикатиме шатро, вогкість буде на ній осідати та краплями стікати по стінах або просто

капати вам на голову. По-друге, при сильнім дощі зовнішня плахта почне протікати, і в результаті ви будете мати басейн у шатрі. Третя категорія шатер -- це ...

ЕКСПЕДИЦІЙНІ ШАТРА

... подібні до мандрівних, але зроблені з сильніших матеріалів та мають різні додатки, наприклад, більше кишень у шатрі для дрібних речей, сітковану полицку під дахом, вестибюль з „коміном” при вході до шатра, в яким можна варити страви або тримати наплечники чи черевики. Такі шатра дещо важчі і надаються на довші мандрівки або на зимове таборування. Звісно, експедиційні шатра значно дорожчі (понад \$400 ам).

ТО ЩО МЕНІ КУПУВАТИ?

Добре питання. Перш за все треба нам знати, які фірми виробляють надійні продукти, а які -- дрантя. Найкращі фірми це: Sierra Designs, North Face, і Kelty. Не треба при тім нагадувати, що за таку славу назву покупець заплатить дорожче. Американська кооператива R.E.I. виробляє шатра під своєю назвою, і вони теж надзвичайні. Добрі шатра із більш доступними цінами виробляє фірма Eureka! (не забудьмо той знак оклику).

Заки купуєте шатро, вирішіть, на скільки осіб воно має бути, для якого роду таборування, чи будете табувати зимою чи лише літом, і яку ціну ви готові заплатити. Перш за все перевірте чи зовнішня плахта, підлога і долина стін внутрішнього шатра є непромокальні. Підлога, долина стін і двері повинні бути зроблені з нільону „2.5 oz taffeta” (в кращім випадку „3 oz”, в гіршім -- „1.9 oz”), покритого водовідпорним поліуританом; стіни -- із „1.9 oz ripstop nylon”, а зовнішня плахта із „2.5 oz taffeta”, покрита поліуританом, який не розкладається під ультрафіолетовим промінням сонця. Алюмінієві палі повинні бути „летунської” якості (aircraft aluminum). Сітки проти комарів -- дуже дрібні (no-see-um netting), щоби і найменші мушки не могли крізь них пролізти. Добре, коли в шатрі є кілька кишеньок,

в яких можна тримати дрібні речі (окуляри, ліхтарку). Усі шви повинні бути перешиті два рази. Нільонові блискавки (zipper) є легші і працюють краще від металевих, а також не іржавіють.

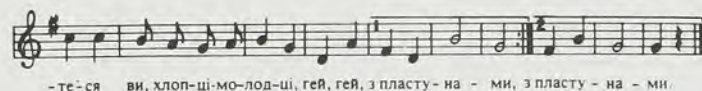
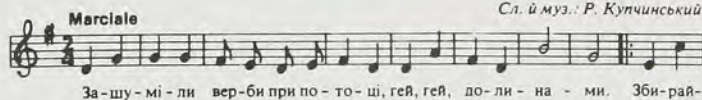
Шатра для складнішого мандрівництва мають додатковий вестибюль, який накриває вхід до шатра і додає кілька квадратних метрів площини, охороненої від негоди. Тут можна сховати наплечник, черевики чи інший виряд (не харчі!!!) або розкласти кухонку для варення під час негоди. В цім випадку треба бути дуже обережним з вогнем!

Насамкінець мусимо пам'ятати, що будь-яке шатро буде добре стояти в гарну погоду, проте лише добре шатро нас охоронить якраз тоді, коли нам цього найбільше буде треба. Внизу подаємо рекомендації кількох шатер, які нам вдалося випробувати і які на нашу думку є дуже добрі.

Назва	Фірма	Осіб	Рід	Вага	Кошт
Ultralight	Kelty	2	мандр.	1.8	\$170
Aerie	Kelty	2	мандр.	2.8	\$250
Quattro 2	Kelty	2-3	мандр.	3.7	\$200
Timberline	Eureka!	2	мандр.	3.0	??
Cirrus 2	Eureka!	2	мандр.	1.6	??
Traildome	R.E.I.	2	мандр.	2.8	\$150
GeoDome-2	R.E.I.	2	мандр.	3.4	\$250
Mountain Hut	R.E.I.	2	мандр.	3.0	\$250
Tadpole NHP	North Face	2	мандр.	1.8	\$215
Bigfrog NHP	North Face	3	мандр.	2.9	\$340
Clip Flashlight 3	Sierra Designs	2-3	мандр.	2.0	\$200
Meteor Light	Sierra Designs	2	мандр.	2.5	\$245
Super Flash	Sierra Designs	2	експед.	2.3	\$275
Stretch Dome	Sierra Designs	2-3	експед.	3.4	\$490
Aerohead	North Face	2	експед.	2.9	\$360
Windfoil II	Kelty	2-3	експед.	3.2	\$525

Ст. пл. Юрко Мончак "V"

ЗАШУМІЛИ ВЕРБИ ПРИ ПОТОЦІ



Зашуміли верби при потоці,
Гей, гей, долинами.
Збирайтеся ви, хлопці-молодці,
Гей, гей, з пластунами!

2



Збирайтеся ви, хлопці-молодці,
Гей, гей, та у гори,
Несіть ваші ковані топорці
Гей, гей, межі орли.

2

Та щоб наша рідная держава
Гей, гей, та у гори,
Та щоб наша пластова слава
Гей, гей, не змарніла.

2

Від молекул до галактик

Чорні діри в небі?

Ні, справа не в дірках в стелі вашої кімнати, ані в старовинних віруваннях про походження дощу. Тут йде мова про космічний феномен, який із поновленою силою знову полонив увагу теоретичних та космічних фізиків, відколи найновіший телескоп „Габбел” (Hubble Space Telescope) недавно звернув свій зір в простір.

Багато з вас напевно чули про „чорні діри” (black holes) в космосі. Це залишки колишніх зірок, які, спаливши більшість своєї матерії у вигляді водню (hydrogen) і гелію (helium), западаються або корчаться при шаленій швидкості у малесеньку кульку. Для порівняння: це так, якби стиснути цілу нашу Землю у величину кінчика голки! Очевидно, такі стиснені зорі мають надзвичайно велике притягання (gravity), і навіть світло не може відбиватися від їхньої поверхні. З тої причини їх не видно крізь телескоп, звідти і їх назва -- чорні діри. Усе, що наблизиться надто близько до такої чорної діри впаде в неї і ніколи не зможе назад звідти вийти.



То як їх космологи можуть побачити? Самих чорних дір не видно, проте можна побачити вплив чорних дір на сусідні зорі. Айнштайн математично обчислив, що чорні діри повинні існувати у всесвіті, і досі вони лише існували в теорії. Завдяки надзвичайній силі телескопа „Габбел” космологи недавно отримали переконливі докази щодо існування надзвичайно великої чорної діри в центрі галактики M32. Ця чорна діра настільки сильна, що кругом неї кружляють тисячі зорей і одна по одній впадають в неї. Її величина? Тод Лауер із Національної обсерваторії оптичної астрономії в Аризоні обчислює, що ця чорна діра важить 3 мільйони сонцевих мас (одна сонцева маса це величина нашого сонця)! Отже уявіть собі три мільйони наших сонць, стиснених у величину яблука! Не диво, що сусіди чорної діри M32 не витримують її „магнетизму” і зникають в ній.

Крилаті слова і вислови в українській мові

Ви, напевне, часто чуєте або і самі вживаєте багато висловів, які мають своє особливе значення, інакше від дослівного. Наприклад, „розмови при круглім столі”, „яблуко незгоди”, „вене, віді, вічі” і т.п. Ці вислови мають цікаві коріння, часто зовсім несподівані, а то й дивні. Ось наприклад:

Круглий стіл:

Середньовічні лицарські романи розповідають про те, що легендарний король Артур створив лицарський орден Круглого столу. Лицарі цього ордену сиділи на королівських бенкетах за круглим столом, щоб не було суперечки за кращі місця. Усі лицарі почували себе рівними.

У сучасній мові вислів „зустріч за круглим столом” означає дипломатичні, торговельні та ін. переговори, всі учасники яких рівноправні.

Крокодилячі сльози:

Вислів ґрунтується на старовинному повір'ї, начебто крокодил плаче перед тим, як з'їсть свою жертву. Вживається у значенні: лицемірні сльози, роблене, нещире співчуття.

Закопати талант (скарб) у землю:

Евангельська притча розповідає про раба, який, одержавши від свого пана срібну монету (талант), закопав її у землю замість того, щоб пустити в обіг і одержати дохід. У переносному значінні „закопати талант” -- не використати наявних можливостей, загубити обдаровання.

(За виданням „Крилаті вислови в українській літературній мові”, А.П. Коваль, В.В. Коптілов, Київ, „Вища школа”, 1975).

„Полтавський соцький” - це жартівлива народна пісня, що її співали на вечорницях сільські парубки. Існує багато варіантів цієї пісні, ми ж подаємо один, записаний у самій Полтаві приблизно 1940 року.

Коли б я був полтавський соцький,
Багато б дечого зробив,
Зробив би так, щоби жилося
Всім людям добре, наприклад:

Поставив би я скрізь дерева
З медових пряників самих,
І ніжки з холодною свинячі,
Щоб з часником росли на них.

Замість лози росли б ковбаси,
А листя все було б - млинці,
Земля була б з самої каші
Та з добрих свіжих потрохів.

У Чорнім морі - запіканка,
Сивуха б у річках текла,
В Дунай би напустив слив'янки,
А дно зробив би я зі скла.

Ставки б з сметаною стояли,
З лемішки з салом - береги,
В ставках вареники стирчали б,
Товсті, гарячі і пухкі...

Одежі вже було б не треба,
Панам не треба кунтушів,
Ходили б, як святі по небу,
В одних сорочках, без штанів.

Усі жінки і молодичі
Знову дівчатами були б:
Тонкі, високі, білолиці.
Погані ж в світі не жили б.

Ну, годі!.. Треба б замовчати,
Щоб ніхто шиї не набив...
Коли б я був полтавський соцький,
Усе б дочиста це зробив!

(З книги О.Воропая ЗВИЧАЇ НАШОГО НАРОДУ, Українське видавництво, Мюнхен, 1958)

* * * * *

ЛІК НА КРИЗУ

- Біда, - зітхає старий крамар. - Люди нічого не купують, усе дороге. Треба буде, синки, знизити ціни.
- Добре, але на які товари?
- От наприклад, ці черевики коштують 20 золотих. Напиши на виставі: „Колишня ціна - 30 золотих, тепер - 25! Велика знижка ціни!”



— Поліція! Рятунку! Мене напав бандит.

— А хто оборонить мене, як він і на мене наскочить?

* * *

ЦИГАН У СУДІ

Украв циган шинкареві коня. Той його спіймав, але циган клявся, що не вкрав, а кінь уже хто знає де. Кличе шинкар цигана до суду.

- Не піду, - каже циган, - бо я босий і голий.
Дав шинкар циганові плащ, дав черевики на ноги, і пішли вони до суду.

- Так-так, - каже шинкар, - украв мені циган коня. Маю свідків.

- Правда, - кажуть свідки.

- Ні, неправда, - каже циган, - вони брешуть. Що їх тільки не запитають, то вони скажуть, що то їхнє. Вони скажуть, що навіть плащ оцей, що на мені, не мій.

- Таки не його, - кажуть свідки.

- І черевики не мої?

- Таки не твої! - закричали свідки з шинкарем.

- Бачте, панове, - каже циган до суддів, - отака їхня правда!

Суд випустив цигана, а шинкаря наказав арештувати за введення влади в оману.

НА ЛІСОВІЙ ШКОЛІ

На гутірці з природознавства:

- Друже Петре, скажи, як утворюється роса.

- Земля обертається і пітніє від зусиль.

* * *

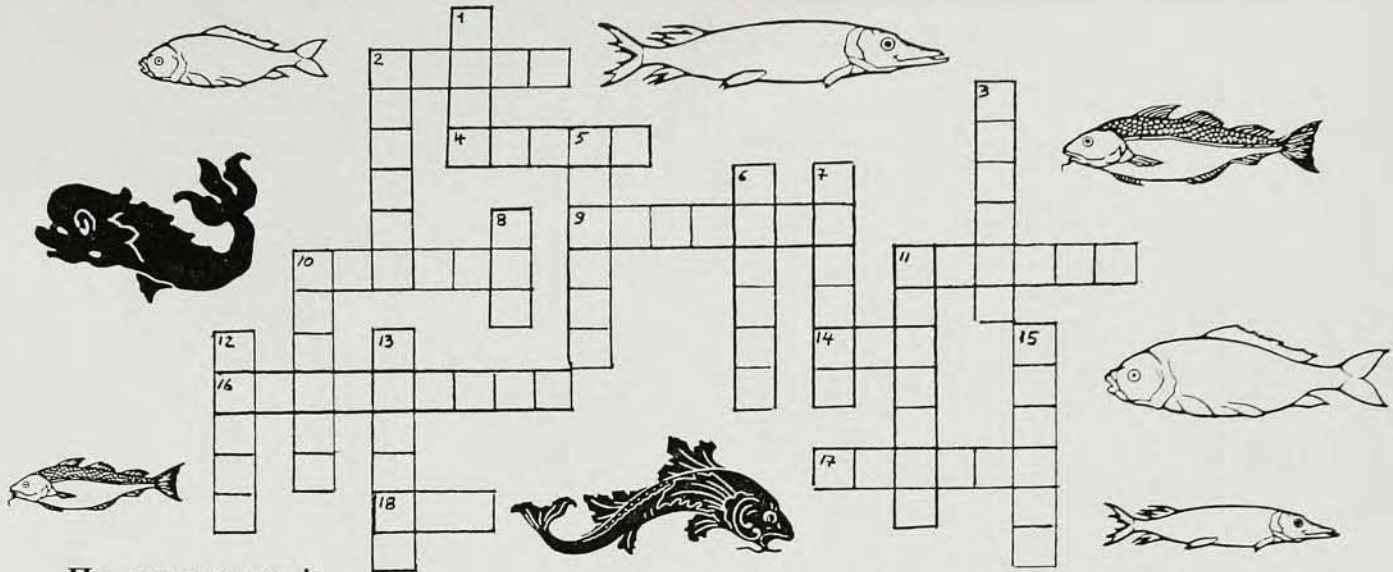
Двоє друзів при вогнику:

- Уяви собі, наші прадіди не знали ні радіо, ні телевізора, ні електрики. Як вони могли жити?

- Отож вони й померли.

* * *

Чи знаємо ми назви риб по-українськи?



По горизонталі:

2. Pike. 4. Shark. 9. Sardine. 10. Dace. 11. Sprat. 14. Heat fish. 16. Herring. 17. Turbot. 18. Tench.

По вертикалі:

1. Pike. 2. Sturgeon. 3. Trout. 5. Salmon. 6. Minnow. 7. Minnow carp. 8. Bream. 10. Tuna. 11. Plaice, flounder. 12. Carp. 13. Mullet. 15. Cod.

Відповіді на хрестиківку з минулого числа „Юнака”:

По вертикалі:

1. Sparrow - горобець
2. Falcon - сокіл
3. Hawk - шуліка
4. Crow - гав
5. Swallow - ластівка
7. Rook - гайворон
9. Pheasant - фазан
11. Eagle - орел
13. Cuckoo - зозуля
14. Crane - журавель
19. Magpie - сорока
20. Pea-hen - пава
21. Owl - сова

По горизонталі:

6. Bullfinch - снігур
8. Woodcock - глухар
10. Raven - крук
12. Jay - сойка
15. Dove - голуб
16. Stork - лелека
17. Pelican - пелікан
18. Nightingale - соловей
20. Parrot - папуга
21. Titmouse - синиця
22. Lark - жайворонек
23. Female swan - лебідка
24. Hummingbird - колібри



Щасливець, якого ви бачите на знімці -- володар **ПЕРШОЇ** нагороди „Юнака” за правильні відповіді на хрестиківку, вміщену в попередньому числі. Цього разу Фортуна повернулась лицем до Тараса Ференцевича з Нью Йорка. Щойно ми одержали від Тараса привіт з Карибських островів, де він відпочиває на кошт редакції.



СКОБ!

Ніколи не думав, що мої скрамні знання про пташок (хрестиківка, „ЮНАК” за митені/серпень) подарують мені цей рай на землі. Переєднаю свою злишку цілюю всіх митені/редколюбів і здоровію мистовим привітом СКОБ!

м. сест. скоб Тарас Ференцевич



Журнал „Юнік”
#B95 Des Ecoles
Montréal, P.Q.
Canada H2E2W

ЗДОРОВИЙ і СМАЧНИЙ ХЛІБ

та всякі інші печива
випікає

УКРАЇНСЬКА ПЕКАРНЯ

власниками якої є
Ірина і Роман Вжесневські

THE FUTURE BAKERY

735 Queens St. West, Toronto, Ontario
Tel.: EM 8-4235

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE



COMMUNITY TRUST

2271 Bloor Street West
TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

УКРАЇНСЬКА ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

“САМОПОМІЧ”

І ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ
“САМОПОМІЧ”

— ВІДДІЛ у ПАСЕЙКУ —

запрошують Українське Громадянство
вступати в члени.

Години урядування:

Понеділок	6:00 — 9:00 вечір
Вівторок	6:00 — 9:00 вечір
Середа	9:00 — 1:00 ппол.
Четвер	6:00 — 9:00 вечір
П'ятниця	6:00 — 9:00 вечір
Субота	9:00 — 1:00 ппол.

Шадіть, позичайте та полагоджуйте всі свої фінансові потреби в своїй рідній Українській Фінансовій Установі. Кредитова Кооперативна платить виші відсотки від звичайних ошадностей якого-небудь банку чи шадниці. А також даємо на дуже догідних умовах всякого роду позички.

ЗАЙДІТЬ ДО НАС ЧИ ПОТЕЛЕФОНУЙТЕ:

229 Hope Ave. Passaic, N.J. 07055. Tel. 201-473-5965

НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА В КАНАДІ



пропонує Вам єдину
українську
«MASTERCARD»

з кожним вживанням
допоможете
українські громаді

UKRAINIAN CREDIT UNION LIMITED

295 COLLEGE STREET, TORONTO	922-1402
2397 BLOOR STREET W., TORONTO	762-6961
3635 CAWTHRA ROAD, MISSISSAUGA	272-0468
225 THE EAST MALL, ETOBICOKE	233-1254
247 ADELAIDE STREET S., LONDON	649-1671
38 JACKSON AVENUE, OSHAWA	571-4777
1093 OTTAWA STREET, WINDSOR	256-2955

**Українська Кредитова Спілка
передає щирий привіт усім
ПЛАСТУНАМ**

Пластун є ошадний...
(4-та точка пластового Закону)
... додфе також коли щадить в українській установі
найоду до того дає: Кредитівка "Самопоміч"
558 Summit Ave., Jersey City, N.J. 07303